

Katarzyna Cwojdzńska

Starszy asystent sędziego w Sądzie Rejonowym w Słupsku

k.j.w-wierzicka@wp.pl

<https://doi.org/10.34858/api.1.2023.29>

Umorzenie postępowania a prawo do sądu – remedium na przedwczesne podejmowanie decyzji procesowych przez sąd

Wstęp

W praktyce spotkać się można z różnymi koncepcjami w zakresie oceny, czy powód będący inicjatorem postępowania wskazał właściwy adres zamieszkania, pod którym można doręczyć przeciwnikowi procesowemu odpis pozwu z załącznikami. Po weryfikacji nieskuteczności doręczenia pierwszej korespondencji z sądu następuje ocena podstaw do zawieszenia postępowania, ewentualnie ocena podjęcia postępowania w celu wszczęcia procedury zmierzającej do ustania przyczyny zawieszenia postępowania w zakresie prawidłowego adresu zamieszkania pozwanego. Zauważone są sytuacje dotyczące składania przez powoda (wierzyciela) wniosków o podjęcie zawieszonego postępowania ze wskazaniem kilku różnych adresów zamieszkania pozwanego. Oceniając konieczność weryfikacji każdorazowego adresu wskazywanego przez powoda, pojawia się dualizm orzeczniczy. Z jednej strony sądy podejmują próbę doręczenia korespondencji na każdy adres wskazywany przez powoda, wydając stosowne zarządzenie w trakcie zawieszenia postępowania, a po zwrocie niepodjętych korespondencji postępowanie umarzają. Z drugiej strony wykładnia literalna omawianego przepisu nakazuje ściśle badanie przesłanek do podjęcia postępowania, stąd po zwrocie przez doręczyciela niepodjętej przesyłki sądy nie nakazują powodowi podjęcia czynności zmierzających do wykazania, że wskazywany przez niego kolejny adres, stanowi faktyczne miejsce zamieszkania pozwanego. W drugiej koncepcji zauważyć należy negatywne skutki bez weryfikacji poprzez komornika innych adresów i ostatecznie umorzenie postępowania po upływie ustawowego terminu do złożenia skutecznego wniosku o podjęcie postępowania.

Dokonując przeglądu orzecznictwa sądów powszechnych, dostrzec można odmienne poglądy w odniesieniu do dyspozycji wprowadzającej konieczność podjęcia czynności przez organ egzekucyjny pod adresem wskazanym przez powoda w treści pozwu.

Nowa regulacja – próba wyjścia z impasu związanego ze stwierdzeniem skuteczności doręczenia odpisu pozwu i ustaleniem istnienia przesłanek do wydania wyroku zaocznego

Obowiązujący od 7 listopada 2019 r. przepis art. 139¹ § 1 kpc¹ implikuje po stronie przewodniczącego powiadomienie powoda o nieodebraniu przez pozwanego odpisu pozwu wywołującego potrzebę obrony jego praw, fizycznym przesłaniu niepodjętej korespondencji, zobowiązując do doręczenia pisma za pośrednictwem komornika. Ustawodawca jednocześnie określił powodowi termin dwóch miesięcy od daty zobowiązania doręzonego przez sąd na podjęcie inicjatywy procesowej zmierzającej do złożenia potwierdzenia doręczenia pisma za pośrednictwem komornika, zwrócenia pisma ze wskazaniem aktualnego adresu pozwanego bądź przedstawienia dowodu, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Sankcję procesową za przekroczenie terminu stanowi zawieszenie postępowania wobec niemożności nadania sprawie dalszego biegu. Kolejnym skutkiem uruchomienia procedury weryfikacyjnej faktycznego miejsca pobytu pozwanego jest możliwość zasądzenia kosztów czynności nieegzekucyjnych w orzeczeniu kończącym².

Analizując projekt ustawy nowelizującej³, głównym założeniem ustawodawcy były problemy dotyczące braku kompetencji doręczycieli w zakresie podejmowania ustaleń co do faktycznego miejsca zamieszkania adresata. Po wtóre zwrócono uwagę na interes powoda we wskazaniu nieprawidłowego adresu zamieszkania przeciwnika procesowego, brak kompetencji i narzędzi organu do weryfikowania celowości niepodejmowania przez adresata przesyłki z sądu. Praktyka orzecznicza ujawniła wiele sytuacji związanych ze staraniami dłużników w uchyleniu klauzuli wykonalności na orzeczenie, a tym samym podważenia fikcji prawnej związanej z domniemaniem skutecznego doręczenia odpisu pozwu czy wyroku zaocznego, nakazu zapłaty, pod adresem, który nigdy nie był miejscem zamieszkania pozwanego. Założenie ustawodawcy stanowi przeciwdziałanie wydawaniu orzeczeń na podstawie awizowania przesyłki, a w istocie – twierdzenia powoda. W projekcie ustawy w dziale „doręczenia” wskazano na „Powagę Państwa Polskiego”, w imieniu którego wydawane są orzeczenia, stąd głównym celem inicjatywy ustawodawczej wprowadzającej analizowany przepis było prowadzenie postępowania w sposób rzetelny.

¹ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 z późn. zm.), art. 139 z ind. 1 § 1 i 2.

² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20.10.2022 r., III CZP 96/22, LEX nr 3421983.

³ Druk numer 3137, Rządowy projekt ustawy o zmianie – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Z założenia ustawodawcy weryfikacja faktycznego zamieszkiwania pozwanego dokonana przez komornika sądowego jest szybka, skuteczna, a ciężar dowodu zamieszkiwania pozwanego, pomimo awizowania przesyłki, spoczywa na powodzie. Ustawodawca założył, że powód, zmierzając do uzyskania korzystnego dla siebie merytorycznego rozstrzygnięcia, powinien zmobilizować się do przedłożenia stosownego wniosku do komornika, a następnie podjęcia dalszej inicjatywy prowadzącej do poszukiwania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego. Na etapie ustalenia, że pod adresem wskazanym w pozwie pozwany nie zamieszkuje, pojawiają się kolejne trudności zmierzające do zdyscyplinowania powoda, jak również ustalenia, czy obowiązkiem powoda jest podejmowanie ustaleń pod każdym adresem, jakim dysponują organy. Następnie ujawnia się potrzeba oceny, czy po wskazaniu przez powoda innego adresu, po dacie wydania postanowienia w przedmiocie zawieszenia postępowania, należy każdorazowo postępowanie podjąć i ponownie wszcząć procedurę wydania zarządzenia w trybie art. 139¹ § 1 kpc, wskazując inny adres we wniosku o podjęcie postępowania.

Celem artykułu jest przeanalizowanie sytuacji procesowych, w których występują przesłanki do zawieszenia postępowania ze względu na niedoręczenie przeciwnikowi procesowemu (pozwanemu) odpisu pozwu czy odpisu pozwu wraz z nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym. Wobec niemożności złożenia następczego skutecznego wniosku o podjęcie postępowania przez powoda następuje umorzenie postępowania, a zatem ustanie wszelkich skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. W aspekcie zapewnienia gwarancji procesowej każdej ze stron, w tym prawa do sądu, a także skutków procesowych umorzenia postępowania dla przerwy w terminie przedawnienia roszczenia, istotna jest ocena całokształtu danego stanu faktycznego. Należy rozważyć każdą sprawę indywidualnie pod kątem inicjatywy procesowej powoda, ale i zagwarantowania pozwanemu możliwości podjęcia skutecznie obrony jego interesów. W stanach faktycznych, w których powód przedkłada informację o możliwych kilku adresach stanowiących miejsce pobytu pozwanego, problem prawny może ulec komplikacji co do zasadności podjęcia postępowania i wszczęcia kolejnych procedur zmierzających do ustalenia przez właściwy organ egzekucyjny, czy pod danym adresem pozwany faktycznie przebywa.

Analiza możliwych stanów faktycznych a prawo do sądu

Asumptem do podjęcia próby schematycznego przedstawienia konfiguracji procesowych związanych z nieposiadaniem przez powoda wiedzy o aktualnym adresie

zamieszkania przeciwnika procesowego są problemy dotyczące wykładni funkcjonalnej przepisów postępowania cywilnego.

Konstytucyjnie chronione prawo do sądu dotyczy sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny, właściwy, bezstronny i niezawisły sąd, również w aspekcie oceny skuteczności doręczenia oraz wykazania przez powoda faktycznego miejsca zamieszkania pozwanego⁴. Korelatem prawa do sądu jest prawo do rzetelnego postępowania sądowego opisane w art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności⁵.

W przeciwieństwie do prawa do sądu wskazuje się na przebieg postępowania będący przejawem odmowy prawa do rozpatrzenia sprawy, a zatem podjęcia czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania żądań gestora postępowania w procesie kontradiktoryjnym. Prawo do rzetelnego procesu wyraża się w możliwości przedstawienia sądowi wniosków, twierdzeń i dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Rozpatrzenie sprawy w sposób jedynie formalny jest rozpoznaniem przedwczesnym, chociaż bez nieuzasadnionej zwłoki, ale nieuwzględniającym aspektu szerokiego – merytorycznego rozpoznania zgłoszonych żądań przez powoda i wydania orzeczenia kończącego.

W celu faktycznej, a nie tylko iluzorycznej ochrony prawnej strony procesu sądowego, realizacji autorytetu wymiaru sprawiedliwości, wymaga się wnikliwości w podejmowaniu decyzji procesowych przez sąd⁶. Jednakże mając na względzie zasadę rzetelnego procesu, w tym rozpatrzenia sprawy bez zbędnej zwłoki, niezbędna jest ocena, czy dana decyzja procesowa nie wpłynie na przedłużenie postępowania. W analizowanym przeze mnie aspekcie procesowym – niemożności doręczenia pozwanemu odpisu pozwu w celu podjęcia skutecznej obrony – aspekt rozpatrzenia sprawy bez zbędnej zwłoki zdaje się schodzić na dalszy plan.

Prawo dostępu do sądu nie może być utożsamiane z prawem powoda do wytoczenia powództwa. Zdefiniować je należy jako prawo każdej ze stron procesu, a zatem również pozwanego, który powinien otrzymać w sposób niebudzący wątpliwości odpis pozwu z pouczeniami o trybie, sposobie złożenia odpowiedzi na pozew. Powyższe czynności determinują ocenę stanu zawisłości sporu, w tym niemożność wszczęcia między stronami nowego roszczenia tożsamego podmiotowo i przedmiotowo, wytoczenia przez pozwanego powództwa wzajemnego, braku wpływu zbycia rzeczy lub praw objętych sporem na dalszy

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), art. 45 ust. 1.

⁵ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).

⁶ W. Skrzydło, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. VII, Warszawa 2013, art. 45.

bieg sprawy⁷. Momentem stanu zawisłości sporu jest nie data złożenia pozwu, a data doręczenia odpisu pozwu pozwanemu⁸. Analizując stanowisko judykatury w tym aspekcie, należy opowiedzieć się za szerokim spectrum skutków natury procesowej, które występują po dacie doręczenia odpisu pozwu pozwanemu, w tym konieczności połączenia do wspólnego rozpoznania spraw między tymi samymi stronami, brak skutków procesowych dla zbycia wierzytelności objętej przedmiotem roszczenia w drodze chociażby cesji wierzytelności. W aspekcie materialnoprawnym skutki prawidłowego doręczenia pozwu związane są z przerwą w biegu terminu przedawnienia roszczenia⁹.

Czynność procesowa przerywa bieg terminu przedawnienia, gdy pozostaje „przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia”¹⁰. Dla gestora postępowania skutkiem przedwczesnego umorzenia postępowania będzie całkowite zniweczenie skutków procesowych, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, narażając się tym samym na przerwanie biegu terminu przedawnienia¹¹.

Cztery przesłanki niezbędne do oceny zagwarantowania stronom prawa do sądu

Zagwarantowanie fundamentalnej zasady prawa do sądu wymaga spełnienia czterech przesłanek w ramach omawianego problemu prawnego: prawo dostępu do sądu, prawo do sprawiedliwego postępowania, prawo do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia i prawo do wykonania orzeczenia kończącego¹². Prawo do sądu nie może być jedynie iluzją, ale zagwarantowaniem stronie inicjującej proces prawidłową realizację możliwości dochodzenia roszczenia, co do którego poszukuje ochrony prawnej na drodze postępowania sądowego¹³.

Rozważmy sytuację, na kanwie której powód domaga się zasądzenia od pozwanego świadczenia pieniężnego – po jego stronie spoczywają obowiązki w zakresie spełnienia wymogów formalnych co do treści pozwu, albowiem z ukształtowanego stosunku prawnego posiada wiedzę o konkretnym adresie. Po weryfikacji formalnej pozwu następuje podjęcie

⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 192 punkt 1-3.

⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.03.1971 r., II CZ 162/70, LEX nr 6887.

⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1360 z późn. zm.), art. 123 § 1 punkt 1.

¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.10.2006 r., II CSK 202/06, LEX nr 196513.

¹¹ N. Rycko, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56-125)*, red. J. Gudowski, Warszawa 2021, art. 123.

¹² P. Tuleja, [w:] P. Czarny, M. Florczak-Wątor, B. Naleziński, P. Radziejewicz, P. Tuleja, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, LEX/el. 2021, art. 45.

¹³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10.07.2000 r., SK 12/99, OTK 2000, nr 5, poz. 143.

czynności zmierzających do doręczenia pozwanemu odpisu pozwu z szeregiem pouczeń w celu zagwarantowania realizacji prawa dostępu do sądu, jak i do rzetelnego procesu. Powinnością sądu jest rozpatrzenie sprawy oraz wydanie merytorycznego orzeczenia kończącego. Orzeczenia formalne, jakkolwiek są uregulowane w ustawodawstwie, nie mogą stanowić reguły, a wyjątek w myśl zasady *exceptiones non sunt extendendae*¹⁴. W sytuacji istnienia więzi solidarności biernej między pozwanymi bieg przedawnienia ulega przerwaniu jedynie wobec wskazanego pozwanego. Względy racjonalne przemawiają za określeniem wszystkich dłużników solidarnych, albowiem wytoczenie powództwa przeciwko jednemu nie wywołuje skutków wobec pozostałych¹⁵.

Przechodząc do istoty problemu dotyczącego adresu zamieszkania pozwanego ab initio, warunkiem niezbędnym do zapoczątkowania pierwszej fazy gwarancji prawa do sądu – jego dostępu – jest złożenie pozwu spełniającego wymogi formalne. Pierwsze pismo procesowe powinno zawierać oznaczenie miejsca zamieszkania pozwanego¹⁶.

Domicilium wyznacza miejscowość, w której pozwany przebywa z zamiarem stałego pobytu. W mojej ocenie jest to miejscowość, pod którym strona postępowania skupia swoje życie osobiste, z którym wiąże się określona aktywność, jak również wola przebywania. Definicja miejsca zamieszkania nie jest statyczna, albowiem od okoliczności faktycznych danej sprawy zależeć będzie, czy osoba przebywa stale pod konkretnym adresem, czy jedynie okresowo, a swoje centrum życiowe, w tym zawodowe, skupia np. poza granicami kraju. Posiadanie tytułu prawnego do danego lokalu mieszkalnego czy domu jednorodzinnego nie typizuje automatycznie, że adres ten odzwierciedla faktyczne miejsce pobytu pozwanego. Wobec braku stałego miejsca zamieszkania związanego z rodzajem wykonywanej pracy lub częstym wynajmowaniem lokali mieszkalnych pojawić się mogą problemy do jednoznacznego ustalenia, czy taki adres będzie stanowił miejsce zamieszkania zgodnie z art. 25 kc.¹⁷

Skutki procesowe związane z przedwczesną decyzją o uprawdopodobnieniu nieznanego miejsca pobytu pozwanego

¹⁴ P. Sarnecki, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, wyd. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, art. 45.

¹⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.04.2006 r., IV CK 3/06, LEX nr 198505.

¹⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 126 § 2 punkt 1 kpc.

¹⁷ M. Sokołowski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz...*, komentarz do art. 25, nb 5, s. 147.

Skutek niewykonania przez powoda zarządzenia w zakresie wykazania poprzez ustalenia komornika, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie, w ustawowym terminie dwóch miesięcy stanowi zawieszenie postępowania wobec niemożności nadania sprawie dalszego biegu¹⁸. Ustawodawca zdyscyplinował powoda, aby w ciągu trzech miesięcy od daty zawieszenia postępowania podjął czynności zmierzające do ustalenia faktycznego miejsca pobytu pozwanego, albowiem po upływie tego terminu sąd zobligowany jest do umorzenia postępowania¹⁹. Wniosek o podjęcie postępowania powinien być złożony bezpośrednio do sądu albo nadany w placówce operatora pocztowego w ciągu trzech miesięcy od daty wydania (nieuprawomocnienia się) postanowienia w przedmiocie zawieszenia postępowania. Powyższe przepisy pozostają w korelacji ze sobą i stosunku zależności, albowiem od prawidłowej oceny możliwości podjęcia postępowania zależy dalszy byt sprawy. Celowe jest przedsięwzięcie wszelkich środków uniemożliwiających umorzenie postępowania następującego z mocy prawa²⁰.

Na powódzie ciąży obowiązek złożenia w terminie dwóch miesięcy od daty doręczenia zarządzenia w trybie art. 139¹ § 1 kpc protokołu z czynności komornika sądowego, z którego wynikają ustalenia dokonane przez organ ze wskazaniem innego adresu pozwanego, ze wskazaniem, że pozwany przebywa pod adresem podanym przez powoda. Wykonanie zobowiązania w takim kształcie uchroni stronę inicjującą proces od zawieszenia postępowania. Wobec obciążeń komorników w zakresie podjęcia czynności nieegzekucyjnych termin dwóch miesięcy może nie zostać zachowany. W opisywanej sytuacji sąd zawiesi postępowanie, a w czasie zawieszenia nie podejmuje żadnych czynności, z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania. Powód, zamierzając uchronić się od umorzenia postępowania, posiada ścisły termin prawa materialnego, w czasie którego winien złożyć skuteczny wniosek o podjęcie postępowania ze wskazaniem aktualnego adresu zamieszkania pozwanego.

W sytuacji, kiedy późniejsza strona procesu, a obecna strona stosunku zobowiązaniowego (np. umowy sprzedaży ruchomości czy umowy pożyczki) wskaże nam adres zameldowania, a nie adres zamieszkania, ujawnić się może problem dla oceny skutecznego doręczenia korespondencji. Sądy ustalając adres zameldowania w dostępnej bazie, mogą przyjąć, że spod danego adresu pozwany został wymeldowany. Instytucja

¹⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 177 § 1 punkt 6 kpc.

¹⁹ Ibidem, art. 182 § 1 punkt 2 kpc.

²⁰ A. Gołąb, 6. *Podjęcie postępowania w prawie polskim – uwagi wprowadzające*, [w:] *Umorzenie postępowania w procesie cywilnym*, Warszawa 2020.

miejsca zamieszkania stricte cywilistyczna różni się od kategorii administracyjnoprawnej, niemniej jednak na zasadzie domniemania faktycznego możliwe jest wywodzenie, że aktualny adres zameldowania stanowi również adres zamieszkania pozwanego²¹. Do takiej sytuacji dochodzi, kiedy adres wskazany przez powoda jest tożsamy z adresem wynikającym z dostępnych rejestrów identyfikujących dane osoby pozwanej, w tym numer PESEL. Dopiero w dalszej części postępowania, po wydaniu zarządzenia o doręczeniu odpisu pozwu pozwanemu z określonym terminem do złożenia odpowiedzi na pozew, ujawnić się może potrzeba dotycząca konieczności wszczęcia procedury ustalenia, czy faktycznie stanowi on miejsce aktualnego pobytu. W praktyce zdarzają się sytuacje, kiedy już na etapie wyznaczenia kuratora procesowego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego (o czym jedynie sygnalizując w dalszej części) po podjęciu kontaktu z pozwanym (np. poprzez dostępne portale społecznościowe, wiadomości drogą e-mailową na adres poczty elektronicznej znajdujący się w aktach sprawy) ustali on, że „ten właśnie” adres, pod którym komornik nie zastał pozwanego, jest adresem zamieszkania. Rodzaj wykonywanej pracy zarobkowej niejednokrotnie wymaga stałego przemieszczania się, wykonywania jej poza miejscem zamieszkania, na terenie czy nawet w kraju wyznaczonym przez pracodawcę. Problem w tym przypadku pozwala na zadanie pytania, a właściwie podjęcia procesu wykładni przepisów, czy sąd uczynił wszystko w ramach procedury zobowiązującej powoda do wskazania aktualnego adresu zamieszkania pozwanego bądź wykazania, że pod tym adresem faktycznie przebywa, czy powód uprawdopodobnił w sposób wystarczający potrzebę wyznaczenia kuratora procesowego. W wielu przypadkach wynika, że miejscem zamieszkania był adres, pod którym powróciła niepodjęta korespondencja na adres ujawniony w dostępnych rejestrach czy ewidencjach, który następnie nie został zweryfikowany. Ujawnia się w dalszej perspektywie problem zwiększonych kosztów procesu dotyczących wynagrodzenia kuratora absentis, ewentualnie konieczność przekazania sprawy według właściwości miejscowej ogólnej dla pozwanego²². Zdarzają się sytuacje, kiedy po przekazaniu sprawy do sądu właściwego miejscowo ujawnione zostanie, że niepodjęta korespondencja dotyczyła czasowej nieobecności, a zatem postanowienie o przekazaniu było przedwczesne. Wobec zasady perpetuatio fori może pojawić się problem dotyczący związania sądu, któremu sprawa została przekazana postanowieniem sądu przekazującego po ujawnieniu okoliczności, że jednak

²¹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26.03.1973 r., I Cz 38/73, LEX nr 7234.

²² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12.02.2002 r., I CZ 223/01, LEX nr 560515.

pozwany zamieszkuje w okręgu właściwości sądu wydającego postanowienie o przekazaniu²³.

Wartość dowodowa protokołu z czynności nieegzekucyjnej sporządzony przez organ egzekucyjny a późniejsze obalenie prawdziwości ustaleń. Wpływ zmian miejsca zamieszkania w toku postępowania

Ocena prawidłowości ustaleń związanych z aktualnym miejscem pobytu pozwanego determinowana jest przez treść dokumentu urzędowego (protokołu z czynności komornika sądowego), z którego wynika, że prawdopodobnie pozwany nie zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Z wywiadu od sąsiada udzielającego informacji komornikowi może wynikać, że pozwany wyjechał do innej miejscowości. Ustalenia takowe powinny być wiążące jako poczynione w trybie opisanym w dalszej części. Organ podejmujący w terenie czynności nieegzekucyjne nie ma bowiem narzędzi do weryfikacji prawidłowości twierdzeń, oświadczeń innych lokatorów. Patoś informacyjny może wpłynąć na sposób rozstrzygnięcia sprawy na datę orzekania (wydania postanowienia o przekazaniu innemu sądowi równorzędnemu), albowiem w tym czasie sąd dysponował wiedzą, że pozwany nie zamieszkuje w okręgu jego właściwości. Tymczasem przyjąć można kilka koncepcji: informację przekazała osoba, która posiada schorzenia natury psychicznej osłabiające jej proces poznawczy, rozeznanie odnośnie rzeczywistości, czasu, miejsca, osób. W sytuacji, kiedy weryfikacja miejsca pobytu pozwanego dotyczy domu jednorodzinnego, może pojawić się problem pozwanego, który jest osobą leżącą. W stanie faktycznym, w którym komornik ustalił, że nikt nie zamieszkuje w domu, kilkakrotnie próbował podjąć kontakt, a stan posesji, niezagospodarowanie ogrodu, wyprowadza się wniosek, że nikt nie zamieszkuje pod danym adresem. W istocie zatem powód poprzez załączenie protokołu z czynności komornika uprawdopodobnił, że istnieją podstawy do ustanowienia kuratora procesowego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego. W tym aspekcie pojawić się może dalszy problem związany z oceną prawidłowo poczynionych ustaleń przez organ egzekucyjny. Możliwe są bowiem sytuacje, kiedy to osoba „poszukiwana” w toku czynności jest schorowana, niemogąca chodzić, a opiekę nad nią sprawuje osoba trzecia, która w czasie podjęcia czynności przez komornika nie była obecna w miejscu zamieszkania pozwanego. Udział kuratora procesowego w takich stanach faktycznych staje się zbędny, a w istocie następuje

²³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 15.

konieczność wszczęcia kolejnego postępowania w przedmiocie ustalenia przesłanek do ubezwłasnowolnienia pozwanego, zawiadomienia prokuratora o toczącym się postępowaniu.

Z powyższego stanu faktycznego dostrzec można sytuacje, w których punktem odniesienia jest ocena, czy ustalono w sposób niebudzący wątpliwości przyczyny niepodjęcia przesyłki sądowej. Stanów faktycznych, które ujawniają się podczas dalszego trwania procesu, może być wiele, a zatem realizacja prawa dostępu do sądu, rzetelnego procesu cywilnego, osadzać się musi w prawidłowych ustaleniach podjętych ab initio. Miejsce zamieszkania i ocena skuteczności doręczenia przesyłki sądowej nie może budzić żadnych wątpliwości.

W judykaturze wskazuje się, że wykazanie przez powoda, że pozwany zamieszkuje pod danym adresem, chociaż celowo nie podejmuje korespondencji, podlega ogólnym regułom dowodzenia²⁴. Należy zwrócić uwagę na nieścisłości w literalnym brzmieniu powyższego przepisu w powiązaniu z odpowiednimi regulacjami wiążącymi komornika sądowego. Punktem wyjścia trzeba uczynić prawidłową wykładnię art. 3a ustawy o komornikach sądowych²⁵. Jeżeli adresata nie zastano przy próbie doręczenia, komornik ustala, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem. W tym celu może żądać niezbędnych informacji od organów i instytucji w ramach prowadzonych przez nich ewidencji danych²⁶. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami komornika adresat zamieszkuje pod podanym adresem, w oddawczej skrzynce pocztowej adresata umieszcza się zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma w kancelarii komornika oraz pouczeniem, że należy je odebrać w terminie 14 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Jeżeli pod wskazanym adresem zastano dorosłego domownika adresata, o możliwości odbioru pisma poucza się dodatkowo tego domownika. W przypadku bezskutecznego upływu terminu do odbioru pisma pismo uważa się za doręczone w ostatnim dniu tego terminu, a komornik zwraca pismo podmiotowi zlecającemu doręczenie, informując go o dokonanych ustaleniach oraz o dacie doręczenia. Prawidłowa wydaje się teza o domniemaniu odbioru pisma analogicznie do upływu terminu podwójnej awizacji przesyłki. Warunkiem niezbędnym dla przyjęcia fikcji w tym zakresie są uprzednie ustalenia komornika, że adresat zamieszkuje pod tym adresem. Ujawnienie w protokole z podjętych czynności informacji uzyskanych przez osobę, która nie chce przedstawić się, wskazać swoich danych osobowych, nie jest skutecznym ustaleniem, a jedynie otwiera konieczność podjęcia przez

²⁴ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23.02.2021 r., I ACz 254/20, LEX nr 3126763.

²⁵ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 121 z późn. zm.), art. 3a.

²⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 761 kpc.

organ dalszych czynności (może w innym czasie) co do weryfikacji informacji wskazanych przez niemożliwą do identyfikacji osobę. Uniwersalizm w prawidłowej wykładni omawianego art. 139¹ kpc jest istotny, albowiem dotyczy również doręczenia skargi kasacyjnej w sytuacji zmiany adresu zamieszkania pozwanego po prawomocnym zakończeniu postępowania apelacyjnego²⁷.

Adresaci czynności weryfikujących aktualny adres zamieszkania pozwanego

Rozkładając powyższy przepis na czynniki pierwsze, należy zaznaczyć, że powód winien podjąć niezbędne czynności w ramach określonego ustawowego terminu dwóch miesięcy, po upływie którego postępowanie może zostać zawieszone. W sytuacji zaniechania dokonania doręczenia przez komornika, a podjęcia samodzielnego „dochodzenia” w celu ustalenia aktualnego miejsca pobytu pozwanego, oświadczenia powoda o poczynionych czynnościach i ich wyniku nie będą miały waloru dokumentu urzędowego (jak w przypadku protokołu sporządzonego przez uprawniony organ). Dokument urzędowy stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo poświadczane, natomiast dokument prywatny dowodzi jedynie, że osoba, która go sporządziła, złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie²⁸.

Ratio legis powyższej regulacji niewątpliwie ma na celu przeciwdziałanie uznaniu przesyłki awizowanej za skutecznie doręczoną, albowiem powszechnie składane były po wielu latach przez pozwanych wnioski o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego czy nakazu zapłaty wobec przebywania w innym miejscu aniżeli adres, pod którym uznano skuteczność doręczenia przesyłki. Kwestionowano często prawidłowość czynności podejmowanych przez doręczycieli. W istocie wątpliwości budziło przyjmowanie przez sądy w sposób arbitralny status quo w zakresie treści adnotacji doręczyciela o niepodjęciu przesyłki w terminie po upływie dwukrotnego jej awizowania.

Organem, który ma obecnie zweryfikować, czy faktycznie pozwany przebywa pod adresem wskazanym przez powoda w treści pozwu, jest komornik jako organ zaufania publicznego (a contrario osoba doręczyciela)²⁹.

W korelacji z obowiązkiem powoda pozostaje norma kompetencyjna określona w art. 3 ust. 4 punkt 1 ustawy o komornikach sądowych³⁰, zgodnie z którą komornik m.in. na

²⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21.07.2021 r., II CNP 25/20, LEX nr 3316345.

²⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 244, 245.

²⁹ E. Stefańska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-477(16)*, red. M. Manowska, LEX/el. 2022, art. 139(1).

wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na mocy art. 139¹ § 1 kpc podejmuje czynności zmierzające do doręczenia pozwanemu korespondencji niepodjętej (zwróconej per aviso) przez doręczyciela, a następnie przekazanej przez przewodniczącego powodowi w celu dokonania czynności zmierzających do nadania sprawie dalszego biegu. Komornik podejmuje faktycznie czynności pod adresem wskazanym przez powoda, ustalając, czy pozwany zamieszkuje pod danym adresem, poprzez wywiad sąsiadów, współlokatorów i wpisuje stosowną adnotację o ustaleniach do protokołu z podjętych czynności. Zdarzyć się może, że sąsiedzi udzielają informacji niezgodnych ze stanem faktycznym bądź nie posiadają dostatecznej wiedzy o osobie pozwanego. W protokole należy ujawnić okoliczności, dla których dany lokator twierdzi, że pozwany zamieszkuje pod adresem wskazanym w pozwie. Jednakże organ nie ma narzędzi do legitymowania sąsiada, który nie chce otworzyć drzwi, a przekazuje dane informacje np. poprzez domofon. Celowe jest doprecyzowanie i wskazanie w protokole z czynności komornika przyczyn, dla których osoba oświadczająca uważa, że pozwany zamieszkuje pod adresem bądź nie. Powyższe wnioski wynikają z tego, że oświadczający może nie posiadać dostatecznego rozeznania o różnicy między miejscem zamieszkania a miejscem zameldowania, wprowadzając komornika w błąd. W praktyce najczęściej pojawiają się informacje o numerze lokalu, pod którym dana osoba udzieliła komornikowi informacji, ewentualnie ustalenia, że pozwany „czasami przebywa pod tym adresem”, co wymagałoby doprecyzowania, czy przebywa jako wynajmujący w celach dotyczących chociażby rozliczenia z najemcą, czy faktycznym jego miejscem pobytu jest inny adres. Informacje wciągnięte do protokołu nie zawsze odpowiadają rzeczywistości, co ujawnia się dopiero w dalszym toku postępowania. Po podjęciu przez kuratora absentis kontaktu z pozwanym często przedstawiane są sprzeczne ustalenia do poczynionych z wywiadu sąsiadów (np. pozostających w konflikcie z pozwanym) bądź dotyczące prób „ochrony” pozwanego poprzez wskazanie, że nie zamieszkuje pod konkretnym adresem.

Może pojawić się sytuacja niekorzystna procesowo dla powoda, gdy komornik nie ustalił, czy pozwany faktycznie zamieszkuje pod danym adresem. Po upływie ustawowego terminu dwóch miesięcy postępowanie zostanie zawieszone wobec niewskazania przez powoda adresu zamieszkania pozwanego i niewykazania, że faktycznie zamieszkuje pod adresem stypizowanym w treści pozwu³¹. Kolejny problem powstanie, kiedy próba

³⁰ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 121 z późn. zm.), art. 3 ust. 4 pkt 1.

³¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 177 § 1 punkt 6 kpc.

doręczenia przesyłki okaże się bezskuteczna, a komornik ustali, że pozwany nie zamieszkuje pod danym adresem bądź nie udało się ustalić, czy zamieszkuje (brak informacji od lokatorów w sytuacji np. budynku jednorodzinnego).

W sytuacji, gdy adres zamieszkania pozwanego pozostaje nieznany, sąd zobligowany jest do zawieszenia postępowania bądź rozpoznania wniosku powoda o ustanowienie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego. Dopiero odmowa ustanowienia kuratora umożliwia skuteczne zawieszenie postępowania³². Aktualne jest również stanowisko orzecznictwa, zgodnie z którym nie jest dopuszczalne umorzenie postępowania, jeżeli w trakcie biegu terminu trzech miesięcy powód poda adres zamieszkania pozwanego bądź złoży skutecznie wniosek o ustanowienie kuratora procesowego³³. Potrzeba oceny, czy powód złożył skuteczny wniosek o podjęcie postępowania, następuje, kiedy w toku czynności podjętych przez komornika ustalonych zostanie kilka adresów (wskazywanych przez organ rentowy czy organ podatkowy) jako adres zamieszkania oraz adres zameldowania i adres do korespondencji. Podczas zawieszenia postępowania sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które zmierzają do jego podjęcia, a zatem usunięcia przeszkody dla dalszego bytu postępowania sądowego³⁴. Niepodejmowanie przez sąd czynności po zawieszeniu postępowania dotyczy również zarządzeń w trybie art. 139 z ind. 1 kpc w sytuacji ujawnienia się nowego adresu zamieszkania pozwanego. Na powodzie spoczywa ciężar wykazania nowego, aktualnego adresu nawet podczas biegu ustawowego terminu trzech miesięcy, aby postępowanie nie zostało umorzone³⁵. Wówczas komornik zwraca korespondencję stronie wnioskującej (powodowi ze sprawy cywilnej) z protokołem z czynności³⁶.

Zakończenie – skutki niemożności przyjęcia fikcji doręczenia pierwszego pisma procesowego

Podzielając pogląd, zgodnie z którym nie jest dopuszczalne w okresie zawieszenia podjęcie próby doręczenia odpisu pozwu dla sprawdzenia prawidłowości wskazanego adresu strony pozwanej³⁷, należy zauważyć, że postępowanie można podjąć, gdy ustanie przyczyna

³² Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14.09.2017 r., I ACz 1329/17, LEX nr 2457594.

³³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18.11.2015 r., III CZP 74/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 136.

³⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 179 § 3.

³⁵ Ibidem, art. 182 § 1.

³⁶ K. Piasecki, J. Korzonek, *Kodeks postępowania cywilnego i przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, Miejsce Piastowe 1931, s. 518.

³⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7.04.1998 r., III CKN 921/97, Wokanda 1998, nr 9, poz. 1.

zawieszenia³⁸. Skoro w czasie trwania zawieszenia (przed upływem trzech miesięcy do jego umorzenia z mocy prawa) powód wskazuje inny adres zamieszkania pozwanego, zasadne i celowe jest wydanie postanowienia o podjęciu postępowania, następnie wydanie zarządzenia o doręczeniu odpisu pozwu z pouczeniami na adres wskazany przez powoda. Problem pojawi się w sytuacji ponownego awizowania przesyłki. Adresatami prawidłowej wykładni omawianego przepisu są sądy, komornicy, jak również powodowie. Pozytywnie należy ocenić wprowadzenie powyższego przepisu, który uniemożliwia przyjęcie fikcji prawidłowego doręczenia odpisu pozwu. Regulacja ma na celu ochronę praw pozwanego, aby nie narażać go na konieczność aktywności po ewentualnym skutecznym doręczeniu odpisu wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego czy uzyskaniu informacji o zajęciu wierzytelności. Pojawienie się notorycznych wniosków o prawidłowe doręczenie odpisu pozwu na właściwy adres (po wielu latach) implikowało konieczność uchylecia z urzędu klauzuli wykonalności, a w dalszej perspektywie mogło narazić również powoda (późniejszego wierzyciela) w toku postępowania egzekucyjnego na obowiązek naprawienia szkody.

Niezbędne z punktu praktyki orzeczniczej było wprowadzenie regulacji mającej na celu zniweczenie możliwości przyjęcia domniemania doręczenia pierwszego pisma procesowego (odpisu pozwu) w trybie doręczenia zastępczego. Słuszne wydają się wnioski, że nowy adres wskazany przez powoda, będący potencjalnym, aktualnym miejscem pobytu pozwanego, wymaga weryfikacji, która możliwa jest poprzez ponowne wdrożenie zarządzenia w trybie art. 139¹ kpc. Należałoby zatem ponownie poinformować powoda o niepodjęciu przez pozwanego korespondencji na wskazany przez niego adres, jak również zobowiązać do doręczenia poprzez komornika. Zasadna i celowa w aspekcie realizowania prawa do rzetelnego procesu jest ponowna ocena, czy adres ten pozostaje faktycznym miejscem zamieszkania pozwanego. Analogiczna sytuacja – ujawnienia kilku adresów – może pojawić się w protokole z czynności komornika, a zatem niezbędne jest z punktu gwarancji prawa dostępu do sądu i rozpatrzenia merytorycznego sprawy konwalidowanie czynności doręczeniowych na każdorazowy ujawniony adres. Dla niektórych weryfikowanie każdorazowo wskazywanych przez powoda nowych adresów zamieszkania pozwanego spowoduje naruszenie prawa rozpoznania spraw bez zbędnej zwłoki. Zadać należy również pytanie ewentualnie o to, ile takich adresów ma być weryfikowanych do oceny zasadności podjęcia postępowania bez oceny skuteczności takiego wniosku. Przedwczesne umorzenie

³⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.), art. 180 § 1.

postępowania wobec niepodjęcia przesyłki na drugi czy kolejny adres naruszy prawo dostępu do sądu, jak i spowoduje ustanie skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (przerwanie biegu terminu przedawnienia)³⁹. Celem ponownego zastosowania procedury weryfikującej nowy adres zamieszkania pozwanego jest respektowanie zasady prawa do sądu, w tym również prawa do rzetelnego postępowania zmierzającego do merytorycznego rozpoznania zgłoszonych żądań. Celowe i konieczne jest podjęcie postępowania przed formalnym zweryfikowaniem, czy wskazany przez powoda adres jest aktualny, aby po pierwsze: nie przedłużyć terminu ustawowego trzech miesięcy, po upływie którego postępowanie powinno zostać umorzone. Wobec niemożności podejmowania żadnych czynności w stanie zawieszenia postępowania należy postępowanie podjąć. Ścisłe interpretowanie przesłanek do podjęcia postępowania jest nieracjonalne z punktu celu wprowadzenia zmiany w zakresie odrzucenia fikcji prawnej doręczenia przez awizo pierwszej korespondencji z sądu. Oczywiste jest bowiem, że powód wskazując inne (dwa adresy) ujawnione przez organ rentowy czy podatkowy na datę sporządzenia wniosku o podjęcie postępowania, ocenia je jako pewne, a weryfikacja każdorazowo następuje poprzez ustalenia komornika w toku czynności podjętych pod tymi adresami.

Sprzeczne z zasadą prawa do sądu i rzetelnego procesu jest przerzucanie obowiązku na powoda, który miałby skierować do komornika kilka wniosków o weryfikację miejsca zamieszkania pozwanego, albowiem ze względu na czas trwania czynności nieegzekucyjnych może nie uzyskać informacji z ustaleń komornika przed upływem ustawowych terminów. Jednocześnie przedłużone postępowanie, które pierwotnie jest zawieszone, następnie podjęte wobec ujawnienia kolejnego możliwego adresu pozwanego, a ostatecznie po upływie trzech miesięcy umorzone, nie jest nadmierne w porównaniu ze skutkami związanymi z przedwczesną decyzją o umorzeniu postępowania. Podobnie ustanowienie kuratora procesowego, bez weryfikacji faktycznego miejsca pobytu pozwanego pod widniejącymi w aktach sprawy dwoma innymi adresami, uznać należy za przedwczesne.

Bez weryfikacji i wszczęcia procedury naprawczej – zobowiązania powoda do podjęcia czynności przez komornika, nastąpi naruszenie prawa do sprawiedliwego i merytorycznego rozpoznania sprawy.

Wobec różnych stanów faktycznych, jakie mogą powstać podczas wykonywania przez powoda zarządzenia zmierzającego do ustalenia aktualnego miejsca pobytu pozwanego, po stronie sądów istnieje konieczność wykładni celowościowej omawianego przepisu, wejście

³⁹ Ibidem, art. 182 § 1 punkt 1, art. 182 § 2.

niejako w rolę pozwanego. Niezbędna jest każdorazowa ocena czynności powoda. W sytuacji, kiedy na jego zlecenie komornik ustala kilka adresów pozwanego dostępnych u organów podatkowych czy rentowych, powinna nastąpić konwalidacja czynności w powyższym trybie, która wymaga podjęcia postępowania, a następnie wydania zarządzenia powodowi, tj. ponownego zastosowania procedury weryfikacyjnej.

Zbędne jest dodanie kolejnej jednostki redakcyjnej art. 139 z ind. 1 kpc i czynienie postulatów do ustawodawcy, albowiem prawidłowe stosowanie tej regulacji spoczywa na sędach zobowiązanych do rozpatrzenia i rozpoznania sprawy w sposób rzetelny, bezstronny, zmierzający do wydania merytorycznego orzeczenia kończącego w sprawie.

Bibliografia

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1360 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 121 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 z późn. zm.), art. 139 z ind. 1 § 1 i 2.

Projekt aktu prawnego wraz z uzasadnieniem

Druk numer 3137, Rządowy projekt ustawy o zmianie – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3137.

Orzecznictwo

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10.07.2000 r., SK 12/99, OTK 2000, nr 5, poz. 143.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18.11.2015 r., III CZP 74/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 136.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20.10.2022 r., III CZP 96/22, LEX nr 3421983.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.03.1971 r., II CZ 162/70, LEX nr 6887.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26.03.1973 r., I CZ 38/73, LEX nr 7234.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7.04.1998 r., III CKN 921/97, Wokanda 1998, nr 9, poz. 1.

Postanowienie Sadu Najwyższego z 12.02.2002 r., I CZ 223/01, LEX nr 560515.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21.07.2021 r., II CNP 25/20, LEX nr 3316345.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.04.2006 r., IV CK 3/06, LEX nr 19850.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.10.2006 r., II CSK 202/06, LEX nr 196513.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14.09.2017 r., I ACz 1329/17, LEX nr 2457594.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23.02.2021 r., I ACz 254/20, LEX nr 3126763.

Literatura

Gołąb A., *Podjęcie postępowania w prawie polskim – uwagi wprowadzające*, [w:] *Umorzenie postępowania w procesie cywilnym*, Warszawa 2020.

Piasecki K., Korzonek J., *Kodeks postępowania cywilnego i przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, Miejsce Piastowe 1931, s. 518.

Rycko N., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56-125)*, red. J. Gudowski, Warszawa 2021, art. 123.

Sarnecki P., [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, wyd. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, art. 45.

Skrzydło W., [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. VII, Warszawa 2013.

Sokołowski M., [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56-125)*, red. M. Gudowski, komentarz do art. 25, nb 5, s. 147.

Stefańska E., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-477(16)*, red. M. Manowska, LEX/el. 2022, art. 139(1).

Tuleja P., [w:] P. Czarny, M. Florczak-Wątor, B. Naleziński, P. Radziejewicz, P. Tuleja, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, LEX/el. 2021, art. 45.

Summary

The need for a reliable assessment of each factual state as an incentive to determine the state of *lis pendens*

The subject of these observations is the presentation of several facts in a civil case, which may end with premature discontinuation of the proceedings. When analyzing the procedural and substantive legal effects for the plaintiff, it requires deep reflection, bearing in mind the right to a court, the right to a fair trial, caution in formally terminating the proceedings by discontinuing them. I will focus on the aspect of the impossibility of delivering a copy of the statement of claim to the defendant, failure to determine whether the defendant lives at a given address, as well as determining other addresses, attempting to

deliver to other addresses and returning the parcel again in the mode of substitute delivery. The legal problem arises at the stage of the decision on the validation of the mode provided for in the delivery of an uncollected parcel by the bailiff at the request of the claimant, as well as the statutory deadlines for suspending the proceedings and then for discontinuing them. The aspect of excessive formalism in coherence with the lack of procedural effects when discontinuing the proceedings by the Court by operation of law, including the interruption of the limitation period, requires clarification. Contrary to the unification of the jurisprudence of common courts, it should be determined whether, by initiating the procedure of serving a copy of the statement of claim by the bailiff several times, the guarantees of any of the parties to the proceedings will be violated, or, on the contrary, the decision to accept the application, e.g. to appoint a probation officer for the defendant whose place of residence is unknown, will be made prudent, preventive, protective, as well as allowing the defendant to independently defend his rights.

Słowa kluczowe: umorzenie postępowania z mocy prawa, konwalidowanie czynności doręczenia odpisu pozwu przez komornika, prawo dostępu do sądu, prawo do rzetelnego postępowania

Key words: discontinuation of proceedings by operation of law, validation of the act of delivering a copy of the statement of claim by a bailiff, the right of access to court, the right to fair proceedings